

ΔΙΑ ΤΑΣ ΝΥΚΤΑΣ ΤΟΥ ΧΕΙΜΩΝΟΣ

"Ας ἀνατέλλῃ καθ' ἐκάστην αἰθρία ἡ ἡμέρα. "Ας διαλύηται αὐθιγὰ ἡ τολμῶσα μετὰ δειλίας νὰ ἐπεκταθῇ ἐπὶ τῆς ἄκρας τῶν ὁρέων φθινοπωρινὴ ὁμίχλη· ἃς λάμπῃ ὁ ἥλιος εἰς οὐρανὸν ἀνέφελον μὲ ὅλην τὴν ζέσιν τῶν κυνικῶν καυμάτων· ἃς καλύπτῃ παχεῖα κόνις τὰ πεζοδρόμια καὶ τὰ σεσυλημένα ἤδη φυλλώματα· ἃς βομβῶσιν ἀκόμη θρασέως αἱ μυῖαι καὶ ἃς μᾶς ἐκμυζῶσιν οἱ αἰμοδιψεῖς κώνωπες. Δὲν εἶνε πλέον θέρος ὅχι, εἶνε πλάνη, εἶνε φανερὰ τῆς φύσεως, εἶνε ὑπουλοπροσήνεια, ἥτις μέλλει ν' ἀπολήξῃ εἰς καταστρεπτικὴν ὀργήν, εἰς ὑετόν, εἰς τυφῶνα, εἰς κεραυνούς.

Καὶ τὰ συμπτώματα ταῦτα διαβλέπει τις ἀσφαλῶς εὐθύς μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ὅστις ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ νοσταλγῶν βυθίζεται ταχύτερον εἰς τὸν χαινόντα τάφον τῆς δύσεως. Χωρὶς νὰ μεσολαβήσῃ πλέον ἐπὶ πολὺ τὸ γλυκὺ λυκόφως, τὸ σκότος ἐπεκτείνεται ἐπὶ τὴν γῆν διασπείρον νοσηρὰν ὑγρασίαν· δειλοὶ τινες ἀστέρες προκύπτουσιν εἰς τὸν ἀμαυρὸν οὐρανὸν καὶ οἱ ὑπάλληλοι τῆς ἐταιρίας τοῦ φωταερίου ἐνθουσιάζονται μετὰ δύο ὥρας ὅτι ἡ νύξ ἐπὶ ἤλθε καὶ ἀνάπτουσιν ἀρχαῖα τινὰ καὶ θολὰ φῶτα, ἅτινα φαίνονται ὡς ὀφθαλμοὶ μυωπάζοντες ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὑγρᾶς λεπτῆς νυκτερινῆς ὁμίχλης. Εἰς τὰς πλατεῖας σιγὴ καὶ ἐρημία· αἱ εὐθυμοὶ θορυβῶδεις συναθροίσεις ἔληξαν· οἱ σπινθῆρες τῶν τελευταίων πυροτεχνημάτων ἐσβέσθησαν ἐντὸς τοῦ σκότους, οἱ τελευταῖοι ἦχοι τῶν μουσικῶν συναυλιῶν ἐβυθίσθησαν εἰς τὴν σιγὴν. Εἰς τὴν πλατεῖαν τῶν Στύλων ἐπεκτείνεται πένθιμος νέκρωσις· τὰ θεάματα ἐτελείωσαν ὅλα· ἀμυδρὰ τινὰ μόλις λάμπουσιν ἀκόμη εἰς τοὺς ἐτοιμοθανάτους κήπους. Δονεῖται κάτι τι ἐν τῷ αἰθέρι· μήπως εἶνε ἡ ἀπήχησις τοῦ δημοτικωτάτου καταστάντος ἀθανάτου ἔσχατος τῆς Κλαίρης: Un jour, en quittant la terre pour l'Océan; "Οχι, εἶνε τὸ κόσμημα τῶν βατράχων, μόνων κατοίκων τῶν τελεμάτων τοῦ Δαμνσκηνοῦ.

Ποῦ θὰ ὑπάγητε νὰ διέλθῃτε τὰς ὥρας σας, ὦ μακάριοι τῶν Ἀθηνῶν κάτοικοι; ποῦ θὰ τὰς διέλθῃτε σεῖς ἰδίως, νεήλυδες φοιτηταί, οἱ ὄνειροπολήσαντες τὴν πρωτεύουσιν ὡς τύπον θαυμασιῶν ἡδονῶν, ὡς ἐνδιαίτημα θελατικόν καὶ ἀνευρίσκοντες ἐν αὐτῇ τὴν αὐτὴν καὶ ἔτι χειρόν, στυγνότητα τοῦ ἀπερίττου ἐπαρχιακοῦ βίου, ἐπιδοκνυμένην μὲ δαπάνην πολλαπλασίονα; Θὰ τὰς διέλθῃτε περιπλανώμενοι εἰς τὰς ὁδοὺς ἀναπνέοντες τὰς δολοφόνους ἀναθυμιάσεις τῶν καὶ ἐκτιθέμενοι εἰς τὸν ὑπουλὸν νυκτερινὸν ἀέρα τοῦ φθινοπώρου; "Εστω· ἐπιχειρήσατέ τον ἂν δὲν φοβῆσθε τὸν πυρετὸν ἢ τὴν περιπνευμονίαν. "Αλλ' ὅτε μετ' ὀλίγον καλύψωσι τὸν οὐρανὸν ἀγριωπαὶ νεφέλαι καὶ ἐπιπνεύσῃ ἄγριον τοῦ βορρᾶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡχῇ τῇ παταγῶδης ὁ κρότος τῆς βροντῆς καὶ κρουνηδὸν ἡ βροχὴ ἀρχίζει νὰ καταπίπτῃ ἐκ τῆς στέγης, τότε, ἀμαρτωλοί, ποῦ φύγετε; Θὰ μέινετε εἰς τὸ πενιχρὸν δωμάτιόν σας, ὑπὸ τὸ ἐξηντλημένον φῶς τῆς λυχνίας σας; ἄλλ' ὁ ὕπνος μετ' ὀλίγον θὰ ἐπικαθήσῃ τῶν βλεφάρων σας καὶ ὁ Μορφεὺς τίς οἶδεν εἰς οἷας πένθιμους χώρας θὰ σας ὁδηγήσῃ. Θὰ μεταβῇτε εἰς τινὰ συγγενικὴν ἢ φιλικὴν οἰκίαν; ἄλλὰ μετὰ τὴν δευτέραν, τὴν τρίτην φυρὰν ἀφοῦ παίξετε τὴν ἀπαραιτήτον κορτίλαν, ἀφοῦ μετὰσχῇτε τῆς αὐτῆς τῆς συναναστροφῆς παιδιᾶς, ἀφοῦ ἀκούσῃτε τὰς αὐτὰς στερεοτύπους ἀστειότητας καὶ ἀκροασθῇτε τὸ στερεότυπον καὶ ἀναλλοίωτον ἄσμα ἢ στρόβιλον διὰ τοῦ κλειδοκυμβάλου, θὰ πληξέτε καὶ θ' ἀναζητήσῃτε ἀλλαχοῦ τὴν τέρψιν. Θὰ εἰσέλθῃτε εἰς καφενεῖον· ἄλλ' οἱ πνεύμονές σας θὰ βαρυνθῶσιν ἐν τάχει ἀναπνέοντες τὴν βαρεῖαν ἐκείνην ἐκ τοῦ καπνοῦ

ἀτμόσφαιραν τὰ ὧτά σας θὰ βαρυνθῶσι ν' ἀκούωσιν ἀενάως τὸν βορβορυγμὸν τῶν ναργιλέδων, τὰς σπαρκατικὰς κραυγὰς τῶν ὑπηρετῶν, καὶ τὸ πνεῦμά σας θ' ἀηδιάσῃ τὰς αἰωνίους πολιτικὰς συζητήσεις. "Η θ' ἀνέλθῃτε εἰς τὰ ζυθοπωλεῖα διὰ νὰ δηλητηριάσῃτε τὸν στόμαχον διὰ τοῦ κιτρινωποῦ ἀηδοῦς ποτοῦ, ὅπερ θὰ σας προσφέρωσιν ἄσμενα καὶ ἐλεεινῶς ἐψιμυθιωμένα γύναια καὶ νὰ ὑποβάλλῃτε τὸ βλάντιόν σας εἰς τρομακτικὴν ἀφάμαξιν χάριν τῆς διασκεδάσεως ταύτης;

"Εν θέατρον; . . δὲν ὑπάρχει ἔν θέατρον;

Αὐτὴ ἡ ἐρώτησις ἡ θλιβερὰ, αὐτὸ τὸ παράπικρον μὲ ἐκφρασιν ἐνδομύχου ἀγανακτήσεως ἐκφέρεται ἀπὸ μυρία χεῖλη, εὐθύς ὡς ἡ πρώτη τῆς κακοκαιρίας ἐκδήλωσις σφαγιστῇ τὰ ὑπάρχοντα θεάματα καὶ σημειώσῃ τὴν ἐναρξιν τοῦ μακροῦ, τοῦ κατηφοῦς, τοῦ ἀνυποφόρου ἀθηναϊκοῦ χειμῶνος. Αὐτὴν τὴν φράσιν ἀρπάζουσιν ἀμέσως αἱ ἐφημερίδες καὶ τὴν ἀναμασσῶσι στερεοτύπως κατ' ἔτος. Αὐτὴν τὴν ἐποχὴν πάντοτε ἐξεγείρεται ἡ ἀγανάκτησις τοῦ δημοσίου, ἐκφέρονται ἀρχαῖ, ταλάνισμοι, προταίνονται σχέδια, δημοσιεύονται σκέψεις· ἄλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα πάντοτε μένει ἐν καὶ ἀνκλολίωτον: Θέατρον δὲν ὑπάρχει, θέατρον δὲν ἀνεγείρεται, τὸ μέγα οἰκοδόμημα τοῦ νέου θεάτρου μένει πάντοτε πένθιμον ἐρείπιον εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Τραπεζίης, καὶ τὸ ἄλλο φρικαλέον ἐρείπιον τὸ καλούμενον χειμερινὸν θέατρον χαιρεκἀκις ἐξκυλούθει νὰ προσφέρῃ τὴν δυσώδη καὶ θανατηφόρον φιλοξενίαν του εἰς τὸ ἀρχαῖον δημόσιον ὅπερ ἔχει τὸ θάρρος νὰ συρρέῃ διὰ ν' ἀκούσῃ τοὺς Μυλωνάδες ἢ τὸν Ροκαμβόλ ἀπὸ σκηνίτας ἡθοποιούς.

"Οχι, ταλαίπωροι τῶν Ἀθηνῶν κάτοικοι, θέατρον δὲν ὑπάρχει. "Εχουν θέατρον ἡ Σύρος, αἱ Πάτραι, ὁ Πύργος, ἡ Κέρκυρα, ἡ Ζάκυνθος, τὸ Ἀργοστόλιον, ἄλλ' ἡ πρωτεύουσα δὲν ἔχει. Πακτωλὸς χρυσοῦ ἐχύθη ἀπὸ τὸ ταμεῖον τοῦ κράτους χάριν ἀνωφελῶν ἔργων, ἀλλ' ἡ ἀτυχὴς τοῦ βασιλείου πρωτεύουσα δὲν ἐπροικοδοτήθη ἀκόμη μὲ ἐν θέατρον. "Ο μέχρι παραφροσύνης ἄσματος δῆμος Ἀθηναίων ἀφοῦ ἐσπατάλησεν ἐκκατομμύρια, ἐπιληφθεὶς τῆς ἀνιδρύσεως θεάτρου, ἀπέληξεν εἰς πολυδάπνον ἔκτρωσιν. Οἱ μεγάλωδοι ὁμογενεῖς προσφέρουν τὴν περιουσίαν των παλλάκις χάριν περιττῶν, κανεῖς δ' ἐξ αὐτῶν δὲν ἐσκέφθη νὰ ἐλεήσῃ τὴν ταλαίπωρον πρωτεύουσιν μὲ ἐν θέατρον. Καὶ ὅ,τι δὲν ἐπραξεν ἡ ἀκηδία καὶ ἡ ἀφιλοκλίαι τῶν ἀρχῶν, ἡμέλησεν ἐπίσης νὰ πράξῃ ἡ ἰδιωτικὴ κερδοσκοπία, ἡ τολμηρὴς ἀφιεμένη εἰς ρισκοκινδύνους. Ἄλλας ἐπιχειρήσεις καὶ μὴ ἀναλογισζομένη ὅτι ἐν θέατρον ἐν Ἀθήναις χειμερινὸν ἄμα καὶ θερινὸν εἶνε ἐπιχειρήσεις ἀσφαλῆς καὶ ἐκ τῶν μάλιστα προσοδοφόρων.

Διό, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, ἀπελπισθῶμεν καὶ ἐφέτος, καὶ ἐγκαρτεροῦντες ἃς συγκρατεθῶμεν ν' ἀκούσωμεν τὸ θαυμαζόμενον ἐν Εὐρώπῃ μελόδραμα τοῦ ὁμοεθνούς μας Σαμάρα ἀπὸ...τὴν μουσικὴν τοῦ κ. Καίσαρη. Καὶ εἶνε δίκαιον· ὁγδοήκοντα χιλιάδες κάτοικοι, ἀποτελοῦντες τὸν νοήμονα πληθυσμὸν τῆς ἐστίας τῶν φώτων, τῆς πρωτεύουσας τοῦ Κράτους τοῦ διεκδικοῦντος δικαίωματα πρωτοκαθεδρίας ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀνεχόμενοι τόσῃν ἀναισθησίᾳ καὶ ἀφιλοκλίᾳ τῶν ἀρχόντων των δὲν ἔχουσι χρεῖαν Σαμάρα, ἀλλὰ τοῦ ἀντικειμένου ὅπερ ὑπανθυμίζει τὸ ὄνομα τοῦ Κερκυραίου μουσουργοῦ.

Ὁ υἱὸς τοῦ νυκτός